

Avain kansalaisuuteen: henkilökohtaisen budjetointimallin avulla osallisuutta, itsemääräämisoikeutta ja valinnanvapautta -kehittämishanke

Ohjausryhmän kokous

MUISTIO

Aika ma 20.5.2019 klo 13-14.55

Paikka Meeting Park Forum, Simo 2, Mannerheimintie 20 B, 6. krs, 000100 Helsinki

Läsnä

Anne Määttä, Diakonia-ammattikorkeakoulu
Harju Riikka, Metropolia
Herranen-Haapaniemi Kati, STM/päärahoittajan edustaja
Kaikko Kirsi, STM/hankkeen valvoja
Liukko Eeva, Terveystieteiden tutkimuskeskus THL
Niskanen Tiina, Metropolia (tekninen sihteeri)
Pehkonen-Elmi, Tuula, Diak (etänä)
Pekonen, Elina, Diak (etänä)
Perälä Johanna, Sitra
Pikkarainen Marita, Kainuu, kokouksen puheenjohtaja (etänä)
Pösö Hanna, Vantaa
Rousu Sirkka, Metropolia AMK (esittelijä, sihteeri)

Poissa

Heikkinen Outi, kehittäjäasiakas, Kainuu
Kaisla Susanna, Apotti
Kirmanen Tiina, Eksote, ohjausryhmän puh.johtaja
Kukkaniemi Petteri, Kehitysvammaisten palvelusäätiö
Laasonen Kaisu, Saimaa AMK
Levonen Mari, Pori
Lehtinen Pauliina, Kasvatus- ja perheneuvontaliitto
Lehtiharju Merja, Perhehoitoliitto ry
Leppänen Leena, Helsingin Diakonissalaitos HDL
Nord Ulla, Me säätiö
Paasikoski Marika, Hämeenlinna
Sipiläinen Toni, Suomen lastensuojelun avohuollon toimijat Sulat ry/Neljä Astetta Oy
Taimi Kaisa, Tampere

1. Kokouksen avaus, todetaan läsnäolevat ja etäyhteydellä osallistuvat sekä asialista

- kokouksen puheenjohtajana toiminut varapuheenjohtaja Marita Pikkarainen avasi kokouksen. Todettiin osallistujat, sekä asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

2. Edellisen 12.2.2019 kokouksen muistion hyväksyminen

Muistio on lähetetty kutsun mukana, ja löytyy myös nettisivuiltamme.

Käytiin muistio läpi, ja hyväksyttiin.

3. Hankkeen tulokset ja arviointi

- Sirkka Rousu informoi huhtikuussa toteutuneista pilottikohtaisista loppuseminaareista ja 7.5.2019 päätöseminaarista. Kaikista on tehty uutiset nettisivuillemme ja seminaarien esitykset, ja 7.5. seminaarista lisäksi striimaustallenteet löytyvät ko.tilaisuuden sivulta.
- Käytiin läpi palautteita ja keskusteltiin:
 - tunnelma pilottien seminaareissa oli hyvä, ja HB:n käyttöä asiakastyössä tullaan jatkamaan ja kehittämään organisaatioissa. Pilottien HB-asiantuntijat ovat käytettävissä jatkokehitystyössä.
 - Päätöseminaarin (7.5.) asiasisältö ja käytännön toteutus oli onnistuneita, niin yksittäiset esitykset kuin monipuolinen paneelikin, jossa mukana ohjausryhmästä Eeva Liukko, jonka toivottiin kirjoittavan ajatuksistaan blogikirjoitus.
 - Ensiesityksenä nähtiin dokumentaarinen video, jonka avulla HB:n merkitys ihmiselle koettiin avautuvan erittäin hyvin. Lisäksi toukokuussa julkaistaan nettisivuilla myös muutama noin 1 min. mittainen videoklipp. Teemoina: lähituki, muutostarpeet organisaatioissa, miten HB voitaisiin ottaa käyttöön jo nyt.
 - Pilottien ilmoittamille hankkeessa mukana olleille HB-asiantuntijoille toimitetaan todistus kehittämispanoksesta sekä HB-asiantuntijan muistikirja, ja loppujulkaisu. Nimilistalla on mm. kehittäjäasiakkaita, budjetinkäyttäjiä, työntekijöitä, esimiehiä. Heillä on tärkeä rooli myös hankkeen tulosten ja kokemusten levittämisessä.
- Päätöseminaareissa keskityttiin HB-toimintamalliin ja hankkeessa tuotettuun uuteen tietoon sekä muutos- ja kehittämistarpeisiin. Hankkeen toteutuksen ja tulosten kuvaus on koottu loppujulkaisun liitteeksi. Siellä myös hankkeen vastuutoteuttajat arvioivat hankkeen tavoitteissa ja kehittämistyössä onnistumista. Näin myös muut kehittämishankkeet voivat oppia meidän kokemuksista. Päärahoittajalle kootaan EURA:aan hankkeen loppuraportti.
- Käytiin läpi hankkeen itsearviointikyselyn keskeisiä huomiota ja ohjausryhmä keskusteli "mitä opittiin?"
 - Ohjausryhmän jäsenet olivat tyytyväisiä tuloksiin: siitä kun hanke käynnistyi, on tietoisuus HB:stä lisääntynyt. Hankkeen käynnistyessä vuonna 2016, lähdettiin tavallaan nollassa, ja nyt 2019 tiedetään mistä tässä HB:ssä on kyse. Myös osaaminen on vahvistunut. Lisäksi toiminnan kautta on löydetty myös kehittämistarpeet. Helposti unohtuu se, kuinka vähän aluksi tiedettiin, kansainvälisistä tiedoista ja Suomen pienistä aiemmista kokeiluista huolimatta.
 - Hankerahoituksella on uskallettava ottaa riskiä ja kokeilla, ja oppia kokemuksista. Nyt tiedetään paremmin, mitä ja miten kannattaa tehdä jatkossa.
 - Hankkeen arviointisuunnitelma oli vaativa, ja sen toteuttamisen vaikeudet kertovat myös millaisia ongelmia on organisaatioissa ylipäätään asiakaskohtaisten kustannusten seurannassa, ja asiakkaan budjetin seurannassa, kuin myös vaikutustiedon saamisessa. Näistä laajemmin julkaisun artikkelissa (Pehkonen-Elmi, Kettunen...). Hanke on julkaisemassa vielä toukokuussa kustannus-vaikuttavuuden seurannan ja arvioinnin suunnitelmaehdotuksen, jossa asiantuntijana ollut myös THL. Tämä hankkeessa tuotettu julkaisu ilmestyy Diak:in julkaisusarjassa.
 - HB:n keskeisten elementtien sisältö, arvopohja ja toimintaperiaatteet korostavat asiakkaiden osallisuuden ja toimijuuden vahvistamisen merkitystä, ihmislähtöisyys ja luottamuksen vahvistuminen asiakkaan kykyyn oman elämänsä ratkaisuihin -> tämä mullistaisi palvelujärjestelmämme toimintalogiikan. Onko meillä rohkeutta luottaa ihmisiin? Ihmislähtöisyys järjestämälähtöisen toiminnan sijaan ohjaavaksi periaatteeksi.
 - Osallisuus - sen pitäisi olla läpileikkaava toimintaperiaate kaikkeen. Miksi organisaatioiden toiminta on niin pirstaloitunut? Pystytäänkö kohtaamaan ihminen tarpeineen kokonaisvaltaisesti? Hankkeen julkaisun artikkeleissa toivotaan sektoreiden ja sillojen poistamista, jotta ihminen voitaisiin kohdata

kokonaisvaltaisemmin. Osin tällaisia rakenteita on syntynytkin, esim. "yhden oven" periaatteella toimivat ikäihmisten asiakasohjausyksiköt. Vastaavia on myös muille väestöryhmille. Ei palvelut edellä, vaan ihmiset edellä.

- Hankkeessa oli HB-asiakkaita eri väestöryhmistä ja palveluista: HB soveltuu eri kohderyhmille, ja myös varhaisemman ja kevyemmän tuen ja palvelujen järjestämistavaksi.
- Onko HB-osaaminen jatkossa kaikkien työntekijöiden osaamista, vai olisiko jonkinlainen erityinen HB-asiakastiimi, joka vastaisi kaikkien HB-järjestämistavan valinneiden asiakkuudesta? Tämä näkökulma tuodaan esille julkaisun artikkelissa Rousu, Ihamäki, Ojanen.
- Julkaisun HB-toimintamallin kuvauksessa on myös kuvio HB-asiakkuusprosessin eri vaiheista, joka avataan myös tekstinä. Siinä tuodaan esille myös asiakkaan tiimi-idea, joka olisi väline monia palveluja tarvitsevien asiakkaiden palvelujen koordinointiin ja integrointiin.
- Hankkeen kokemukset kannustavat jatkamaan kehittämistä.

4. Kehittämisehdotukset ja jatkotoimet

Todettiin hankkeessa tehdyt ehdotukset ja käytiin keskustelua:

- Monissa pilottiorganisaatioissa henkilökohtaisen budjetoinnin toimintamallia tullaan soveltamaan asiakastyössä sovittavien asiakasryhmien palveluissa jatkossakin -> organisaatioissa päivitetään sisäiset toimintaohjeet ja käytännöt.
- Hanke teki ehdotuksen kansalliseksi tavoite- ja kehittämissuunnitelmaksi osaksi hallitusohjelman sote-kirjauksia (valtakunnallisten tavoitteiden ohjaamana tarvitaan lisää kokeiluja ja tutkimusta -> uutta lainsäädäntöä tulosten mukaan, mahdollisesti kokeilulaki), levitetty ehdotus [uutisena](#) ja hallitusneuvottelijoille suoraan lähetettynä. Neuvottelijat ovat tiedustelleet HB:stä myös STM:n edustajilta.
- Kun HB-toimintamallia voidaan soveltaa jo nykyisten sote-lakien mukaan, kiinnostuneissa organisaatioissa tarvitaan täydennyskoulutusta ja asiantuntijatukea, jota hankkeen HB-asiantuntijat ovat valmiita antamaan.
- Keskusteltiin myös johtamisen osaamisen kehittämistarpeista, esim. "osallistavien palvelujen johtaminen" teemalla, miten organisoida ja johtaa toimintaa niin, että organisaatioiden toimintaa ohjaa ihmislähtöisyys, osallisuus voi vahvistua ja asiakkaan kokonaisvaltainen kohtaaminen mahdollistuu. Todettiin, että esim. sosiaalihuoltolain keskeinen filosofia ei ole organisaatioissa toteutunut lain tavoitteiden mukaan. SH-lakia tultaneen päivittämään, ja siinä yhteydessä näiden asioiden kirkastaminen on mahdollista.
- Kehittämistyön jatkotarpeita on paljon, kuten asiakkuusprosessin ja -suhteen kehittäminen (roolit ja toimintakäytännöt), lähituen kehittäminen, maksutavat (mobiilimaksaminen tmv.), ajantasainen budjetin seuranta jne. Tarvitaan lisää tutkimustietoa eri näkökulmista.
- Suunta-keskus jatkaa henkilökohtaisen budjetoinnin kehittäjiä ja toimijoiden verkostona, kuten HB-oppimisverkostona Suunta-nimellä, avoin facebook-ryhmä, kehittämisen verkostoiminen (kehittämistyö tarvitsee myös Suunta-keskuksessa rahoitusta). Suunta-keskuksen kanssa on tulosten "siirto"neuvonpito vielä käymättä.
- Hanke olisi toivonut saavansa jatkoaikaa 31.10. asti, sillä tietoa ja osaamista pitäisi pystyä levittämään kun asia on ajankohtainen. Tähän on nyt enää rajalliset mahdollisuudet.
- Myös keskusteluja eri tahojen kanssa tarvittaisiin uusien kokeilujen käynnistämiseksi, esim. Perhehoitoliitto on jättämässä Stea-hakemusta nyt toukokuussa HB:n kehittämiseksi perhehoitajien tukipalveluihin (taustalla hankkeen kanssa yhteinen työpaja perhehoidon valtakunnallisilla päivillä marraskuussa).

- Kehittämisrahoituksen kanavista todettiin, että erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen ELY:yissä on vielä ESR-rahaa. STM:n ESR-rahoitus on pääosin jo kohdennettu. Uuden rakennerahoituskauden Suomen ohjelmassa tulee edelleen korostumaan osallisuuden teema.

5. Hankehallinnolliset toimet: tiedoksi

- Hanke on jättänyt maksatushakemuksen 28.2.2019 (kaudelta 1.7.-31.12.2018) ja seurantaraportin.
- Maksatuspäätöstä odotetaan edelleen 1.1.-30.6.2018 ajalta, STM:ltä ei ole tullut lisätietopyyntöjä hankkeelle tältä ajanjaksolta, viimeisin hakijan täydennys on tehty maksatushakemukseen lokakuussa (tilintarkastaja huomasi, että emme olleet merkinneet Metropolian toteutuksessa henkilösivukuluja lomakkeelle, hakemuksen palkkaliitteeseen ne oli merkittynä, ja tämä korjattiin). STM:ssä on ollut henkilöstövajausta.
- Erityinen hankkeen tilintarkastus oli lokakuussa 2018, hankkeen tiedossa ei ole huomautuksia.
- Jätetty vuoden 2019 rahoitushakemus, se palautui vielä lisäselvityksiä varten, mutta tavoite saada rahoituspäätös hankkeen toiminta-ajan kuluessa eli toukokuulla.
- Viimeinen maksatushakemus ja loppuraportti jätetään viimeistään 30.9.2019

6. Tiedoksi saatettavaa

- **Julkaisun pysyvä osoite on:** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-142-4>
- **Videon** linkki Youtube: <https://youtu.be/0nxWABytEro> (tulossa lisäksi englanniksi tekstitettyinä versiona)
- lyhyet (noin 1 min.)videoklipit julkaistaan toukokuussa

7. Muut asiat joita halutaan käsitellä kokouksessa: ei ollut.

Tämä on hankkeen viimeinen ohjausryhmän kokous. Kokouksen puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.55 ja kiitti onnistuneesta hankkeesta ja hyvästä ohjausryhmän työskentelystä.